

Jan Keller
Společnost
věčného mládí

Společnost věčného mládí

Jan Keller

Recenzovala

† PhDr. Markéta Sedláčková, Ph.D.

**Národní
plán
obnovy**

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Publikace byla vydána za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Národního plánu obnovy v rámci projektu Transformace pro VŠ na UK (reg. č. NPO_UK_MSMT-16602/2022).

Vydala Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum
Praha 2021
Edice SLON – Sociologické aktuality, 47. svazek
/ řídí Alena Vodáková

Redakce Jitka Uhrová a Jiří Ryba
Návrh obálky, grafická úprava
a sazba studio Designiq
Vydání druhé, v Karolinu první

© Univerzita Karlova, 2021
© Jan Keller, 2019

ISBN 978-80-246-5008-1
ISBN 978-80-246-5018-0 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

od roku 2021 součást Nakladatelství Karolinum

Jan Keller
Společnost
věčného mládí

Obsah

Úvodem Proč zrovna společnost věčného mládí?	9
První část	
Společnost postmoderní – věčné mládí jako idol	16
Kapitola 1 Co přivodilo společnost věčného mládí?	22
1.1. Jistoty mladé společnosti vysokého růstu	27
1.2. Masifikace vzdělání	42
1.3. Masová spotřeba	58
Kapitola 2 Zaslíbená generace	80
2.1. Touha bez hranic	83
2.2. Zpochybnění autority	106
2.3. Naprostá svoboda volby	119
Druhá část	
Společnost hypermoderní – věčné mládí jako úděl	142
Kapitola 3 Co se přihodilo společnosti věčného mládí?	147
3.1. Nejistoty mladých ve stárnoucí společnosti	151
3.2. Polarizace společnosti	164
3.3. Hybridní střední vrstvy	177

Kapitola 4 Patologie věčných adolescentů	193
4.1. Petr Pan a kult věčného mládí	197
4.2. Železná klec sebekontroly	209
4.3. Štěstí jako poznaná nutnost	224
Místo závěru Nejdůležitější rada vědy o štěstí	246
Literatura	250
Věcný rejstřík	257
Jmenný rejstřík	260

Úvodem

Proč zrouna společnost věčného mládí?

*„Moderní společnost je první společností
v dějinách, která experimentuje
s podivnou myšlenkou, že osudem
jednotlivce není stát se dospělým,
ale zůstat věčně mladým.“*

(Michéa 2006: 44)

Není náhodné, že právě v současné době se tak usilovně pěstuje žánr zvaný Zeitdiagnosen. Stále znova a znova si sociologové kladou otázku: „V jaké to společnosti vlastně žijeme?“

Odpovědí na tuto otázku je dlouhá řada. Přehled nemalé části z nich najdeme v rozsáhlé práci Miloslava Petruska nazvané Společnosti pozdní doby (2006). Jeho studie obsahuje ne méně než 108 názvů, jejichž ambicí je vystihnout charakter současné společnosti. Proč k nim chceme přidat název sto devátý? Protože máme za to, že právě on vystihuje jeden z nejcharakterističtějších

ších rysů dnešní doby. Je to doba přechodu. Mnozí se shodují v tom, že už tak docela nežijeme v klasické modernitě. Nepanuje však shoda ohledně toho, co ji má vlastně nahradit. Přechodnost, nezřetelnost a neujasněnost epochy, v níž se nalézáme, se často obchází pomocí předpony „post“. A tak se dozvídáme, že žijeme v době postindustriální, postmoderní, postdemokratické, postfaktické, postfordistické, posttheroické, postmaterialistické, v případě zemí bývalého východního bloku pak ve společnosti postkomunistické. Vyrovnat se s otázkou charakteru společnosti současné doby pomocí předpony „post“ je sice snadné, avšak silně zavádějící. Snadné je to proto, že nemusíme vymýšlet nic nového, pouze odkážeme na název společnosti, kterou jsme už údajně opustili. Silně zavádějící proto, že vzniká zcela mylný dojem, že například ve společnosti postmoderní není již nic moderního, ve společnosti posttheroické se nemůže vyskytnout hrdinství a společnost postmaterialistická už k ničemu nepotřebuje nějakou výrobu a distribuci zboží.

Takže proč právě společnost věčného mládí? Určitě ne proto, že bychom se domnívali, že v dnešní společnosti se nešediví a nestárne. Vycházíme z prostého faktu, že jednou z největších sociálně kulturních změn, k nimž došlo v euroamerickém civilizačním okruhu v průběhu 20. století, byl nebývalý nárůst celé jedné nové společenské kategorie – mladých lidí, adolescentů. Přímou masově vzrostl počet těch, kdo se nalézají v přechodné životní fázi, kdy člověk již není dítětem, zatím však ještě není počítán mezi dospělé. Tato sociální kategorie není zcela nová. Vynořuje se nejpozději v 19. století v buržoazním prostředí a zpočátku je omezena na mužskou část dospívající populace. Prakticky až do druhé světové války sestávala tato původně nepočtená sociální skupina pouze z těch potomků středních a vyšších vrstev, kteří si prodloužili mládí díky privilegiu středoškolského a vysokoškolského studia.

Od poloviny 20. století dochází ke dvěma zásadním změnám. Jednak se adolescenti stávají díky demokratizaci vzdělání nebývale početnou věkovou skupinou, jednak se období adolescence prodlužuje do stále pozdějšího věku. Během jedné či dvou poválečných dekád se tak vynořila nová sociální kategorie se svou vlastní mentalitou a specifickou kulturou. V důsledku nástupu nezaměstnanosti mladých a růstu nákladů na vlastní bydlení, což přineslo delší závislost potomků na rodičích, ale také v důsledku zavádění antikoncepce, se tato věková skupina dále rozrůstá a početně sílí. Prudký nárůst kategorie, která nepatří nikam, neboť stojí po stále delší dobu kdesi na přechodu, měl své důsledky jak pro společnost, tak také pro sociologii.

Ve společnosti přispěl k vyvolání revolty proti zavedeným pořádkům, starým institucím a ustáleným mravům. Její první projevy přicházejí ze Spojených států někdy od poloviny padesátých let 20. století, naplno vzplanula v zemích západní Evropy v druhé polovině let šedesátých. Někteří její protagonisté se dodnes považují za zvěstovatele nové, liberální kultury a od každé další generace očekávají, že jejich emancipační dílo posune ještě o kousek dále.

Sociologii inspirovalo náhlé vynoření masy adolescentů k tomu, že mnohem větší důraz než dříve začala klást na generační hledisko. Na společnost se nazírá jako na sled po sobě jdoucích generací, přičemž každá z nich realizuje své touhy a boří zbytky starých omezení ještě důsledněji než předchozí generace. V mediálně popularizované podobě má tento nepřetržitý vzestup mládeži podobu poválečné generace populační exploze následované generacemi X a Y a nejnověji generací Z.

Mýty o radikální převratnosti šedesátých let a generační přístup v sociologii mají něco společného. Podílejí se na budování téhož kultu mládeži. V rovině politické vzniká představa, že liberalizace způsobu života a mravů přinesla zásadní, ba přímo revoluční

změnu v charakteru celé společnosti. Z této představy dodnes žije takzvaná nová levice, která vcelku poslušně kopíruje logiku kapitalismu v domněnku, že ji vlastně radikálně překonává. V rovině sociologické vede generační pohled k přeceňování rozdílů mezi hodnotovou orientací, či přímo k prohlubování propasti mezi generacemi. To pomáhá zakrývat, že mnohem hlubší sociální propasti, rozpory a konflikty přetrvávají a prohlubují se jinde.

Pečlivě budovaný kult mládí převrací skutečné vztahy ve společnosti. Zcela přehlíží, že vlastnosti, které přičítá mladé generaci a považuje je za plod její vlastní iniciativy, jsou ve skutečnosti požadavky přicházející zvenčí a vyvolávané logikou fungování firem, politiky a médií. Generační pohled ztěžuje pochopení toho, že proměny společnosti způsobují zcela jiné faktory než právě jen prostá obměna generací.

Kult mládí, jenž je v naší stárnoucí společnosti tak pečlivě budován a udržován, má ještě jednu vlastnost. Pomáhá zastírat reálné poměry, ve kterých nové generace vyrůstají, a odvádí pozornost od skutečných problémů, jímž musejí čelit. Čím více se problémy mladých prohlubují a situace nemalé části z nich zhoršuje, tím více propagují stárnoucí manažeři a politici představu dynamické, pružné, inovativní a nekonečně kreativní společnosti věčného mládí. Uměle pěstovaný kult mládí přitom neúprosně popohání příslušníky všech generací k vyšší výkonnosti.

První část

Společnost postmoderní – věčné mládí jako idol

O představách postmoderní doby a postmoderní společnosti byly napsány celé stohy knih. Někteří z autorů těchto studií si dokonce troufli podat svoji definici postmoderny. To je ovšem určité nedorozumění, neboť k základním rysům postmoderního myšlení patří, že pokusy o vytváření definic jsou jakožto typický znak modernity považovány za cosi nežádoucího a překonaného. Snažit se věci přesně vymezit a k tomu ještě vybízet ostatní, aby se na nějakém vymezení shodli, je jedním ze znaků utlačivosti rozumu, nad kterým se postmoderna snaží svým pojmovým chaosem jednou provždy zvítězit.

Postmoderna chce lidi osvobozovat nejen od autority rozumu, ale rovněž od nadvlády autorit všeho druhu. Dítě osvobozuje od autoritativních tlaků rodiny, žáky a studenty od diktátu dogmatických učitelů, pacienty od dohledu lékařů zastíraného starostmi o jejich fyzické či duševní zdraví, sociálně vyloučené od kontroly ze strany sociálních pracovníků, která se navenek kryje

starostí o jejich opětné začlenění do společnosti. Občany chce osvobodit od dohlížecích zlovyků státu, úřadů a policie, aktivisty všeho druhu od kontroly ze strany rigidních organizací. Myšlení všech pak osvobozuje od tlaků osvícenského rozumu, které vedly k průmyslově prováděné manipulaci v politice a k průmyslově organizovanému zabíjení ve válkách.

Nestačí, je-li myšlení osvobozeno od utlačivých sil účelové racionality. Vzniklé vakuum je nutno zaplnit něčím jiným a vitálnějším. Za tímto účelem odbourává postmoderna rigidní systémy norem a ruší nejrůznější tabu, která vždy v minulosti utlačovala a svazovala lidskou touhu. Osvobozuje fantazii s cílem umožnit každému realizovat prakticky nekonečnou řadu až dosud tajných tužeb a skrytých přání.

Jak konstatuje francouzský filozof Dany-Robert Dufour (2011), archetypem všech útlaků, které postmoderní myslitelé slibují jednou provždy odstranit, je figura Otce s jeho represivními příkázáními. Nástup postmoderny má být ujištěním, že Syn Otcovu nadvládu svrhl a nyní se může zcela bez zábran oddávat požitkům, jež mu byly až dosud zakázány. Zatímco ultrakonzervativní stoupenci starého řádu žádají, aby byla instituce Otce v nějaké podobě přece jen zachována, liberálové všech politických barev se nepřestávají radovat z jeho smrti ve snaze zapřáhnout celý svět do služeb individuální touhy.¹

Příznačné je, že postmoderní myslitelé útočí proti strukturám a mechanismům průmyslové modernity v době, kdy ta už sama viditelně slábne a je na ústupu. Utlačivý charakter sociálního státu kritizují v okamžiku, kdy se tato instituce ocitá z řady demogra-

---

1 Dufour nelituje toho, že jsme se zbavili autoritářství ve vztazích mezi pohlavími a mezi generacemi. Upozorňuje však, že tak bylo učiněno způsobem, který dává vztahům mezi lidmi tržní podobu, činí z nich jen jednu z forem zboží (Dufour 2011: 22).

fických, ekonomických a politických důvodů v hluboké krizi. Příliš silný stát a všudypřítomnou státní moc podrobují kritice v situaci, kdy proces globalizace přímo v kořenech podlamuje význam a možnosti národních států. Proti utlačivosti kolektivismu brojí v čase, kdy individualismus nabývá stále výraznějších, vyhrocenějších a nekompromisnějších podob. Postmoderní myslitelé si berou na mušku škodlivost zvnějšku vynucované disciplíny právě v období, kdy se metody disciplinizace pronikavě mění, aniž by tím jejich účinnost jakkoliv slábla. Zpochybňují instituci rodiny s mužem jako hlavním živitelem v okamžiku, kdy tento model soužití se stává stále méně častým a méně závazným.²

Nás bude na postmoderně zajímat především skutečnost, že se jako vlivný myšlenkový proud prosazuje v téže době, kdy dochází ke zmasovění sociální kategorie adolescentů.

Představa postmoderní společnosti se totiž až překvapivě kryje s obrazem revoltujícího adolescenta, který radikálně odmítá všechny požadavky otcovské autority vtělené do institucí společnosti. Postmoderní myšlení je ovšem spíše karikaturou, která až do krajnosti přehání vzpouru proti autoritě, žíví ducha rebelantství vůči čemukoliv a spolu s tím pěstuje iluzi radikálního rozchodu s minulostí, mýtus otevřenosti všech možností a fascinaci svou vlastní naprostou neukotveností. Se skutečným průběhem období adolescence v dnešní době má tato fikce jen velmi málo společného. O to více připomíná docela jiný obraz, a sice ten, který črtá Arnold van Gennep (1997) ve své analýze přechodových rituálů.

---

2 Stále se dělá, jako kdyby stát a instituce byly pevné a sebejisté jako dříve, jako kdyby škola fungovala jen díky šikanování žáků ze strany učitelů, jako kdyby rodina byla stále autoritářská a poslušná vůle hlavy domácnosti (Le Goff 2006: 465).

Zmíněný kulturní antropolog ukazuje, že v archaických populacích sestává přechod z jednoho životního stadia do druhého v zásadě ze tří částí: z rituálů odloučení od předchozího světa, dále rituálů pomezí a konečně rituálů sloučení, tedy přijetí do světa nového. Pomezí (též prahové či liminální) rituály se týkají období, kdy jedinec či celá skupina již nepatří do původní kategorie, ale ještě nepatří do kategorie, do níž směřují. Neplatí pro ně tedy už normy a pravidla fáze předchozí, ještě však pro ně nejsou závazné ani normy a pravidla nová.

V případě přechodu od dětství k dospělosti se liminální období vyznačuje v mnoha kulturách naprostou nespoutaností. Pomezí období je jakýmsi mezičasem, kdy ti, kdo jím procházejí, nepřísluší nikam, neplatí pro ně žádná tabu a žádná autorita, nemají žádné povinnosti, mají pouze práva. Cítí se jako cizinci ve své vlastní kultuře a zároveň mohou mít pocit, že jsou v kontaktu s vyššími silami.

A opět je třeba zdůraznit, že proces adolescence v současné společnosti ve svých obvyklých formách našťastí nemá mnoho společného s obrazem pomezí fáze přechodových rituálů. Tím nápadnější jsou shody těchto obřadů probíhajících v archaických společnostech s určitými rysy postmoderny. Je zde podobný pocit nepříslušnosti k jakékoliv pevně určené společenské vrstvě či skupině. Podobná absence autority a odstup od pravidel, která normovala nejen tradiční, ale i moderní společnosti v historicky ještě nepříliš vzdálené minulosti. Podobná snaha o překračování všech tabu a posunování hranic toho, co je dovoleno. Podobný převis práv nad povinnostmi, který charakterizoval v dávných kulturách přechodné období noviciátu, a to nejen v alimentární či sexuální oblasti. V obou případech se jedná o stav dalekosáhlé normativní a hodnotové deregulace, kdy se celé skupiny mohou cítit jako cizinci ve vlastní kultuře a přitom zažívat pocit své vlastní výjimečnosti.

Zdá se, že postmoderní myšlení odmítá modernitu natolik zásadově, že se pro jistotu vrací až k inspiracím pocházejícím z dávných společností archaických. Na rozdíl od přechodových rituálů však postmoderna nemíní tento chaotický stav ukončit vstupem noviců do reality světa dospělých. Vydává ho za definitivně dosažený ideál emancipace člověka a za rozhodující krok k překonání všech neduhů naší civilizace.

Příznačné je, že pomezí fáze popisovaná antropology působí sice jako období naprosté nevázanosti, chaosu a nerespektování všech pravidel, nemá však vůbec nic společného s revolucí.³ Toto období trvá pouze po přesně vymezený čas, poté se jeho mladí účastníci opět bezezbytku podřizují nekompromisnímu řádu. Panuje přitom přesvědčení, že čím bezuzdněji a divoceji se budou novici v přechodovém období chovat, tím pevnější a spolehlivější bude znovu nastolený pořádek a tím ochotněji a pokorněji se do něho mladí opět začlení.

Právě tak funguje společnost věčného mládí. Na rozdíl od postmoderního snění o postupující emancipaci má v sobě tato společnost pevně zakódovanou neúprosnost vládnoucího řádu.

V první části této knihy je popsáno, jak se postmoderna či přesněji postmoderní myšlení stalo karikaturou pomezí fáze s jejím popřením všech omezení a jakékoliv příslušnosti, s jejím odmítnutím autority a s iluzí naprosté volnosti jakékoliv volby.

---

3 Moderní společnost byla dobytelská, věřila v budoucnost, vědu a techniku. Věřila v univerzálnost, rozum, revoluci. Postmoderní společnost lační po identitě, odlišnosti, okamžitém osobním naplnění. Mizí důvěra a víra v budoucnost, na revoluci a pokrok už nikdo nevěří. Všichni chtějí žít ihned, tady a teď. Chtějí si uchovat mládí, a ne vytvořit nového člověka (Lipovetsky 2008: 13).

Druhá část se pak snaží ukázat, jak se právě pomocí těchto prvků ustavuje o to pevnější, přísnější a nekompromisnější pořádek charakterizující společnost hypermoderní.

Kapitola 1

Co přiuodilo společnost uěčného mládí?

Kult mládí jako radikální síly, která jednou provždy osvobodí společnost od jejích utlačivých pravidel, odstraní všechna zbytečná tabu a doširoka otevře prostor pro svobodné rozhodování každého jednotlivce a pro realizaci jeho nejvnitřnějších tužeb, vystupuje jako revoltující společenský prvek od šedesátých let 20. století.

Jak konstatuje Gilles Lipovetsky, tento velký kulturní posun jistě nezpůsobily knihy postmoderních autorů. Vysvětlení musíme hledat v souběhu několika faktorů, které se protuly ve Spojených státech a následně v zemích západní Evropy v průběhu dvou dekád následujících po druhé světové válce (Lipovetsky, Sébastien 2004: 23). Došlo tehdy k prudké populační explozi v podmínkách nebývalé vysokého tempa hospodářského růstu. Početně silným populačním ročníkům se otevřel přístup ke středoškolskému a vzápětí i vysokoškolskému vzdělání. Nástup masové spotřeby a historicky bezprecedentní vzestup životní úrovně

vytvořily atmosféru neohraničených očekávání. Zároveň učinily o to tíživějšími a nesnesitelnějšími i zbylé limity a omezení stojící v cestě rozvoji tužeb bez hranic.

Při sledování těchto trendů, které se v různých zemích s různou intenzitou projevovaly od poloviny 20. století, budeme vycházet téměř výhradně z francouzské literatury. Má to několik důvodů. Francouzská společnost zachytila všechny zmíněné trendy jako jedna z prvních, a to v nebývalé intenzitě. Francouzská sociologie jim od počátku věnovala velkou pozornost, zaměřila se na ně v řadě empirických i teoretických studií a její zkoumání se už tradičně vyznačují právě tak systematickostí jako kritickým záběrem. Liberalizační trendy v kultuře a politice byly ve Francii velice silné a ovlivňovaly i další země. Pařížské události z května a června roku 1968, ať již jsou hodnoceny jakkoliv, mají dodnes pro mnohé vysoce symbolický charakter. A konečně je důležité také to, že návaznost generací a vývoj je ve Francii mnohem plynulejší než v zemích, jejichž vývoj v druhé polovině dvacátého století ovlivnily mocenské zásahy zvnějšku.

Když byli mladí lidé narození v letech poválečné populační exploze zhruba ve věku dvaceti let, stali se hlavním aktérem sexuální a kulturní liberalizace, v jejíž symbol se proměnil rok 1968 a jejímž mentálním odkazem se stal „obrat k postmoderně“. Když byla stejná generace o dvacet až třicet let později na vrcholu svého produktivního života, ovládla politickou scénu a ekonomickou moc a postarala se o další výrazný obrat. Tentokrát směrem k liberalizaci financí a obchodu. Dnes je poválečná generace ve věku mezi šedesáti a sedmdesáti lety. V poměrně dobré kondici se dožila krize roku 2008, která povstala z jejich liberalizačních opatření v oblasti ekonomiky, a postupně odchází do

důchodu, v němž dožije v průměru posledních dvacet let svého vcelku úspěšného života.⁴

Generační pohled na společenský vývoj ovšem vykazuje hned několik slabín. Je stavěn na zkušenostech ekonomicky nejúspěšnějších zemí, které nezažily v průběhu druhé poloviny 20. století velké politické zvraty. Tento pohled navíc přeceňuje míru sociální homogenity v rámci jednotlivých generací. Ve skutečnosti se řada tzv. generačních rysů, ať již se týkají úspěšnosti či neúspěšnosti, týká vždy jen části příslušníků téže věkové kohorty.⁵ Je ostatně silně paradoxní, že se v éře stále vyšší individualizace životních drah mluví o kolektivním osudu celých generací. A konečně, generační pohled vnucuje představu, že jakési společné rysy určité generace v poslední instanci určují, jakého charakteru nabývá v jisté době celá společnost. Sociologicky adekvátnější je pohled přesně opačný. Vývoj společnosti a napětí, která tento vývoj přináší, vytvářejí vnější tlaky, na které musejí všichni členové společnosti reagovat bez ohledu na to, do jaké věkové kohorty náleží. Tyto tlaky přitom nevyrůstají z jakýchsi charakterových vlastností nastupující nové generace, jsou vytvářeny požadavky systému, do něhož mladí lidé vstupují. Redukce pohledu na společnost na generační přístup tyto systémové tlaky zneviditelnuje a zakrývá

---

4 Podrobně o této generační historii pojednává francouzský demograf Hakim El Karoui v práci *La lutte des âges* (2016).

5 Proto je podle Pierra Bourdieua příliš zjednodušující mluvit o „mladých“ obecně. Životní dráha, postoje i perspektivy se výrazně liší podle toho, jedná-li se o mládež žijící stylem lidových vrstev, nebo o mládež studující. Pro ty prvé je příznačný brzký nástup do zaměstnání a brzy také zakládají rodinu. Ti druzí oboje odkládají do stále pozdějšího věku. Mentalita mládí, o které budeme v této knize hovořit, vznikla nejprve v řadách studující mládeže, v dalších generacích se však rozšiřuje i na jiné věkové a sociální skupiny.

ekonomické a sociální rozdíly i mocenskou hierarchii, která probíhá napříč generacemi.

Zdůrazňování významu generací, jejich dynamického střídání a jejich zásadní odlišnosti nemá mnoho společného s vědou. Je spíše odrazem mentality konzumní společnosti, která potřebuje pravidelně nabízet zboží „nové generace“ ve snaze upoutat pozornost spotřebitelů a zvyšovat firemní tržby. Dynamika generací tak pomáhá maskovat skutečné mechanismy, které ovládají současnou společnost (Cocquebert 2019: 116).

S těmito výhradami je zapotřebí přistupovat k líčením sledu generací následujících po poválečném baby-boomu. Takzvaná generace X přichází na svět v optimisticky a rebelantsky naladěných šedesátých a sedmdesátých letech.⁶ Celý život však prožila ve stínu svých otců a matek. Její revoluční rodiče obsadili významné posty, které dokázali udržet po zbytek svého života. Příslušníci generace X hráli sice stejnou hru kulturního liberalismu jako jejich rodiče, ve srovnání s nimi se však nedočkali patřičné odměny. Po zjištění této okolnosti začali někteří autoři označovat generaci X generací nenaplněných ambicí.

Generaci vnuků a vnuček příslušníků poválečné populační exploze bylo souzeno narodit se do mnohem méně radostně naladěné společnosti. Tato věková kohorta bývá označována jako generace Y. Vyrůstala v osmdesátých a devadesátých letech 20. století. Do praktického života vstupuje teprve po roce 2000, proto jsou její členové někdy označováni názvem „mileniálové“. Na rozdíl od generace X, která poměrně dlouho věřila, že zopakuje úspěšnou kariéru svých rodičů, příslušníky generace Y už iluze

---

6 Kanadan Douglas Coupland zavedl toto označení pro potomky generace baby-boomu v románu nazvaném Generace X, který vydal počátkem devadesátých let. Do oblasti sociologie přenesli tento termín teprve následně američtí sociologové Neil Howe a William Strauss.

opustily. Berou jako daný fakt, že se narodili do tvrdého světa, a snaží se v něm každý sám za sebe protlouct, aniž by se příliš spoléhali na to, že jim v tom někdo druhý pomůže.⁷

Všechny tři generace tak žijí vedle sebe v podmínkách společnosti budující kult věčného mládí. Pro každou z nich věčné mládí představuje něco poněkud jiného. Početná generace poválečné populační exploze se stala v ekonomicky vyspělých zemích patrně nejlépe zajištěnou věkovou kohortou celých moderních dějin. Jejich potomci narození v šedesátých a sedmdesátých letech vstupovali do aktivního života už v době, kdy se ekonomické a sociální poměry přiostrhují. Na liberalizovaném pracovním trhu jim hrozí nezaměstnanost a v liberalizovaném osobním a rodinném životě se mimo jiné jako první setkávají s nemocí AIDS. Mohou se ještě spoléhat na pomoc ze strany svých dobře zajištěných rodičů a snaží se ji využít do co nejpozdějšího věku.

Mileniálové, kteří se rodí v posledních dvou dekadách 20. století, takovou výhodu už často nemají. Jejich vlastní rodiče se sice snaží, mnohým z nich se však nedaří vybudovat tak oslnivou kariéru, jako tomu bylo v případě prarodičů narozených po druhé světové válce. Generace Y dospívá a na trh práce vstupuje v době, kdy je svět zachvácen bankovní krizí, jež se záhy přelévá do krize ekonomické. Míra nezaměstnanosti mezi mladými láme v ekonomicky nejvyspělejších zemích rekordy a pro mladé lidi je stále obtížnější dosáhnout na vlastní bydlení. Věčné mládí, které si vysnili

---

7 Termín „generace Y“ se poprvé objevil roku 1993 v americkém reklamním časopise *Advertising Age* zaměřeném na hledání nových cílových skupin reklamy. Nejednalo se tedy o sociologickou analýzu, ani o debatu o identitě mladých. O mentalitě a způsobu jednání příslušníků generace Y pojednává bez iluzí a bez patosu kniha dvou francouzských novinářek, příslušnic této generace (Levain, Tissier 2014).